

— регіональна влада отримує нові повноваження, однак може не отримати достатньо ресурсів для проведення ґрунтовної та обдуманого політики на територіях. Така ситуація може виникнути у зв'язку з постійним дисбалансом у бюджетній системі України. Це можна пояснити тим, що навіть при централізації спостерігається постійне недофінансування делегованих повноважень 18-20 млрд.грн. [2]

В таких умовах розвитку децентралізації ми можемо надати ряд рекомендацій для активного розвитку цього процесу на території країни. На нашу думку, важливо, щоб повноваження від центральних органів передавались великим територіальним одиницям, які мають ресурси та потенціал для проведення реформ та змін, які можуть отримати економічний ефект від масштабу. Також важливо, щоб держава повністю не зникла з площини управління на рівні окремої громади, а надавала допомогу та контролювала діяльність місцевих органів, особливо в межах тих повноважень, які були передані.

Перелік використаних джерел

1. Результати першого етапу децентралізації в Україні 2014-2019 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://decentralization.gov.ua/about>
2. Показники виконання бюджету України 2018/2019 рік <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/informaciya-ministerstva-finansiv-ukrayini-pro-vik/>

УДК 330.101.54

Данилків Тетяна

студентка групи ППС-31

м.Тернопіль Україна

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Науковий керівник: Артеменко Людмила

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Тернопіль, Україна

Tetyana Danylkiv

student of the group PPs -31

Scientific supervisor: Liudmyla Artemenko

PhD (Economics), Docent

Associate Professor Department of Economics and Finance

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

Ternopil, Ukraine

ПРОБЛЕМНІ МОМЕНТИ СТВОРЕННЯ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ PROBLEMATIC ISSUES OF THE CREATION OF COMPETITIVE ENVIRONMENT IN UKRAINE

Розглядаючи загальні економічні передумови і теоретичні засади формування ефективного конкурентного середовища України в процесі глобалізації та євроінтеграції, слід насамперед виділити необхідність утвердження ліберального господарського устрою, підґрунтям якого є вільне підприємництво господарюючих суб'єктів та адекватна цілеспрямована йому система державного регулювання економіки.

Сьогоднішня практика господарювання дає вагомий емпіричний матеріал для висновку, що в національній економіці існують різноманітні проблемні обтяжливі обставини, бар'єри, що ускладнюють, обмежують, а подекуди навіть унеможливають

конкуренцію. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають питання закономірностей та тенденцій становлення конкурентного середовища. Серед основних чинників, які його спотворюють, можна виокремити наступні:

- ✓ недостатня розвиненість інформації про ринкову кон'юнктуру, що забезпечувала би вільний та недискримінаційний доступ суб'єктів господарювання до торговельних площ, земельних ділянок, фінансових ресурсів, засобів рекламування;

- ✓ не виправдана складність дозвільних і контрольних процедур, що надаються державними органами;

- ✓ низька ефективність інституційних засад регулювання сфери природних монополій в частині відповідальності суб'єктів господарювання за недотримання вимог чинного законодавства, що призводить до розбалансування інтересів суб'єктів природних монополій, споживачів і суспільства;

- ✓ невирішеність окремих питань щодо взаємодії органів Антимонопольного комітету України та правоохоронних органів, пов'язаних із захистом економічної конкуренції у судах;

- ✓ відсутність пріоритетності конкретних заходів щодо розвитку конкуренції в планах діяльності місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування;

- ✓ недосконалість конкурентного середовища у сфері державних закупівель, особливо у кризові періоди та форс-мажорних обставинах.

В основу визначення напрямів конкурентної та антимонопольної політики в Україні після проголошення незалежності було покладено класичну концепцію ідеальної конкуренції, сформульовану економістами-теоретиками ще у другій половині XIX століття. Така застаріла концепція не відображала еволюційні зміни в конкурентній боротьбі, що відбулися у світовій економіці внаслідок глобалізації ринків, що призвело до інтенсифікації процесів злиття, поглинань компаній та утворення потужних ТНК. Подолання високого рівня монополізації національного виробництва й підвищення його конкурентоспроможності вбачалося лише шляхом роздержавлення, зміщення акцентів на підтримку малого і середнього бізнесу. Наслідком такої політики стала руйнація потужних виробничих і науково-технічних комплексів та утворення замість них розрізнених дрібних господарюючих суб'єктів, і як результат – стимулювання інфляційних процесів, подорожчання фінансових ресурсів, зменшення прибутковості у перших і зростання такого показника у останніх.

Категорія «вертикальна конкуренція» ввійшла в економічну науку завдяки М. Портеру, який у своєму ромбі конкурентних сил розділив горизонтальну конкуренцію, що існує всередині релевантного ринку з урахуванням ризиків входження на ринок нових компаній та товарів, і вертикальну конкуренцію, що уособлюється в взаємовідносинах із постачальниками та покупцями [1]. В українському законодавстві, в текстах Закону України «Про захист економічної конкуренції» та в інших нормативних актах у сфері захисту та розвитку конкуренції, відсутні як категорія «вертикальна конкуренція», так і ефективні її регулятори. Прикладом такої недобросовісної конкуренції є дії з боку великих ритейлерів, які примушують постачальників, в першу чергу, продовольчих товарів, приймати не вигідні для них умови реалізації, а саме у вигляді: плати за вхід у мережу, нав'язування додаткових інформаційних послуг, тривалих відстрочок платежу.

Незважаючи на те, що ефективна конкуренція можлива тільки за умови постійної співпраці всіх учасників ринкових відносин, найважливіша роль в країнах із трансформаційною економікою, належить регуляторному впливу органів державної влади. Відповідно до кожного напрямку її діяльності, мають бути затверджені регламенти, які не дозволятимуть зловживань і ручного застосування різних підходів до усіх учасників ринку. Наразі в країні відсутні методики, які би регламентували дослідження справ про антиконкурентні узгодженні дії та детермінували способи встановлення факту паралельних дій, доведення факту чи потенціалу недопущення, усунення чи обмеження конкуренції внаслідок таких дій. Спроба прийняти методику визначення ринку АМКУ у грудні 2017 року до нині знаходиться на етапі обговорення.

У січні 2020 року до Верховної Ради України був поданий Законопроект «Про внесення змін до деяких законів України щодо конкурентно - антимонопольної реформи». Зміни законодавства у сфері конкуренції враховують рекомендації Організації економічного співробітництва та розвитку, які були надані під час співробітництва ОЕСР з АМКУ. Пропонується створення спеціалізованого суду — Вищого суду з питань інтелектуальної власності та економічної конкуренції, до повноважень якого належатиме вирішення спорів у сфері конкуренції. Впровадження нових інститутів дозволить спростити процес стягнення штрафних санкцій, зменшити відсоток невиконаних рішень АМКУ, що, в кінцевому результаті, посприє підвищенню рівня виконання рішень порушниками конкурентного законодавства. Окрім того, рекомендовано виключити обмеження щодо накладання штрафів (наразі 68 тис. грн) [2].

На наш погляд, зміст державної антимонопольної політики в Україні має також полягати в застосуванні принципу контролю за зловживаннями в економічній поведінці окремих суб'єктів господарювання. Постійний моніторинг та оцінка основних економічних, регуляторних та інституційних змін, вимірювання ефективності конкурентного середовища на національному та місцевому рівнях, є важливими для створення сприятливого бізнес-клімату. Такі процеси можуть бути успішно реалізовані за допомогою надійного та обґрунтованого інструменту. З цією метою Програмою Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Конкурентоспроможна економіка України», у партнерстві з компанією Інфо Сапієнс та Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, передбачено із 2020 року визначення Індексу конкурентоспроможності міст України (ІКМ). Він має стати інструментом вимірювання мотивації місцевих органів влади до співпраці з місцевою бізнес спільнотою, визначати регуляторні бар'єри, рівень корупції та прояви непрозорості у прийнятті управлінських рішень, усунення яких сприятиме економічному зростанню громад та створенню ефективного конкурентного середовища, припинення практики реприватизації як засобу зведення політичних рахунків та перерозподілу власності на користь політично домінуючих фінансово-олігархічних груп.

Підводячи підсумки, можна констатувати, що для становлення конкурентного середовища в Україні уся система державного управління має, в першу чергу, зосередитись на виконанні таких важливих умов: введення великого національного капіталу у прозоре економічно-правове поле, детінізація економіки шляхом розробки та реалізації відповідної довгострокової політики легалізації тіньових капіталів; регулювання цін монополістів, рентних відносин із метою запобігання недобросовісній конкуренції. Реалізація зазначених заходів буде слугувати вагомими передумовами для зміни конкурентного процесу в Україні.

Перелік використаних джерел

1. Герасименко А.Г. Вертикальна конкуренція у вітчизняній торгівлі. Вісник КНТЕУ. 2016. № 4. С. 80–96.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо конкурентно-антимонопольної реформи» URL.: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JI01304A.html